

Uitwerking afspraken Moeder- en Ouderkindhuizen
Versie 3 augustus 2022

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Inzicht in moeder- en ouderkindhuizen	4
2.1 Doelgroep moederkindhuis	4
2.2 Doelgroep ouderkindhuis	4
2.3 Overzicht gecontracteerde aanbieders Centraal Gelderland.....	5
3. Inzet product moeder- en ouderkindhuizen.....	5
3.1 Beschrijving product	5
3.2 Op wiens naam komt de beschikking te staan?	7
3.3 Woonplaatsbeginsel	7
3.4 Aanvragen extra inzet Jeugdzorg voor het kind.....	7
3.5 Welke gemeente is financieel verantwoordelijk voor de jeugdzorg voor het kind?	7
3.6 Wlz indicatie	8
3.7 Inschrijven in gemeente	8
3.8 Gebruik aanvullende voorzieningen.....	9
4. Toekomstplan en Traject bij uitstroom	9
4.1 Uitstroom door uithuisplaatsing	9
5. Bijlage: Vraag en antwoord nieuwsbrieven Jeugd	11

1. Inleiding

Moederkindhuizen en Ouderkindhuizen bieden een vorm van Jeugdzorg met Verblijf waarin moeders en/of gezinnen in korte tijd worden begeleid in opvoedvaardigheden. Met als doel om uiteindelijk zelfstandig met hun gezin te kunnen wonen.

In Centraal Gelderland zijn vanaf 1 juli 2020 nieuwe contracten sociaal domein van kracht. Ook moeder- en ouderkindhuizen zijn gecontracteerd. De tarieven liggen dus vast. Voor verwijzers is het echter van belang dat ze weten welk product ze in welke situatie in kunnen zetten. En hoe om te gaan met het nieuwe woonplaatsbeginsel, inschrijving van moeders in de gemeente, op wiens naam moet de beschikking komen te staan etc. Dit document moet daarbij een handvat bieden. Verwijzers kunnen dit document gebruiken, maar kunnen hier ook beargumenteerd van af wijken. Elke situatie vraagt immers om maatwerk. Dit document is daarom bedoeld als hulpmiddel om de juiste keuzes te kunnen maken.

In deze uitwerking wordt:

- inzicht gegeven in de doelgroep en huidige gecontracteerde aanbieders voor inzet moeder- en ouderkindhuizen;
- de richtlijn gegeven op wijze van inzet moeder- en ouderkindhuizen.

2. Inzicht in moeder- en ouderkindhuizen

Hoewel moeder- en ouderkindhuizen op elkaar lijken, zijn er duidelijke verschillen. Hieronder worden deze verschillen beschreven.

2.1 Doelgroep moederkindhuis

In een moederkindhuis wonen moeders die moeten bevallen van hun kind of net bevallen zijn. Op voorhand bestaat sterke twijfel of zij in staat zijn goed voor hun kind te zorgen. Zij kunnen uit zichzelf onvoldoende veiligheid en/of opvoedingsondersteuning bieden aan hun kind en hebben te weinig netwerkondersteuning om dit te compenseren. Vaak is er sprake van LVB en/of psychiatrische problematiek. Meestal is er daarnaast sprake van andere problemen. Je kunt hierbij denken aan relatieproblemen, geen werk of opleiding, schulden of huiselijk geweld.

In een moederkindhuis worden de opvoedvaardigheden van moeder in beeld gebracht. Daarnaast wordt een inschatting gemaakt over het perspectief van het gezin. Moeders leren basisvaardigheden aan om uiteindelijk zelfstandig voor hun kind te kunnen zorgen. Dit gaat over opvoedvaardigheden maar bijvoorbeeld ook over geldzaken, hoe om te gaan met andere mensen, hoe run je zelfstandig een huishouden etc.

Een moederkindhuis is een soort leefgroep. Moeders wonen in één huis en hebben elk een eigen kamer. Behandeling en begeleiding vindt voornamelijk plaats in de gezamenlijke woonkamer. Meerdere moeders leven bij elkaar waarbij de begeleiding tussendoor loopt. De begeleiding heeft voortdurend zicht op de interactie tussen moeder en kind.

Verblijf in een moederkindhuis is alleen bedoeld voor de duur van drie tot maximaal zes maanden. Daarna gaan zij weer zelfstandig wonen of stromen door naar een ouderkindhuis als blijkt dat zij na deze korte periode nog niet zelfstandig kunnen wonen.

2.2 Doelgroep ouderkindhuis

Een vervolg op een moederkindhuis kan een plek in het ouderkindhuis zijn als moeder nog niet in staat is om zelfstandig te wonen. In een ouderkindhuis wordt gewerkt naar meer zelfstandigheid. Wanneer moeder voorheen niet in een moederkindhuis heeft gezeten maar wel één of meerdere kinderen heeft en hulp nodig heeft in opvoedvaardigheden, is een ouderkindhuis ook een juiste plek. In een ouderkindhuis kunnen partners bij het gezin wonen. Zij worden begeleid in versterken van opvoedvaardigheden en basisvaardigheden op het gebied van bijvoorbeeld financiën, normen en waarden etc.

Bij de doelgroep voor een ouderkindhuis is, net zoals het moederkindhuis, vaak sprake van LVB en/of psychiatrische problematiek. Meestal is er daarnaast sprake van andere problemen. Denk aan relatieproblemen, geen werk of opleiding, schulden of huiselijk geweld.

Een groot verschil met verblijf in een moederkindhuis is dat moeders een zelfstandige woning hebben. Ze hebben hun eigen voordeur. Begeleidingsmomenten worden ingepland en tijdens die momenten wordt gekeken naar de interactie tussen moeder en kind. De intensiteit van de begeleiding verschilt per gezin.

De kracht van een ouderkindhuis is dat moeders niet *met* elkaar wonen maar wel *bij* elkaar wonen. Er is sprake van een sociaal oefenveld. Moeders leren van elkaar en steunen elkaar. Er is altijd nabijheid. Moeders kunnen 24 uur per dag terugvallen op begeleiding.

Voorwaarde voor inzet van moeder- en ouderkindhuizen is dat de hulpvraag moet zijn dat moeder niet in staat is om zelfstandig voor het kind te zorgen waardoor de veiligheid van het kind in gevaar is.

2.3 Overzicht gecontracteerde aanbieders Centraal Gelderland

Aanbieder	Moeder-/ouderkindhuis standplaats
Stichting Siza	Moederkindhuis Renkum
Driestroom	Moederkindhuis 24/7 Groesbeek
Pluryn	Ouderkindhuis Arnhem – Schuytgraaf
Albero Zorggroep	Ouderkindhuis Angeren
Domus Dulcis Domus	Ouderkindhuis in Hoenderloo en een voorziening in Borculo
IJsselstek	IJsselstek is wel gecontracteerd maar heeft geen moeder- of ouderkindhuis

3. Inzet product moeder- en ouderkindhuizen

3.1 Beschrijving product

In regio Centraal Gelderland is de inzet van moeder- of ouderkindhuizen een Jeugdzorgproduct. Dit valt dus onder de Jeugdwet omdat het gaat om opvoedondersteuning. Het vraagstuk ligt er of moeder- en ouderkindhuizen onder de Wmo 2015 zouden moeten vallen omdat het gaat om begeleiding van de moeder. Het kind heeft immers nog geen (gedrags)problemen waarmee moeder geholpen moet worden. Bij de volgende contractering zal hier opnieuw naar worden gekeken.

In het moeder- of ouderkindhuis verblijft de moeder/de ouder samen met haar kind op een product voor een groep Verblijf, al naar gelang de benodigde begeleidingsintensiteit die de moeder zelf nodig heeft.

Voor inzet moeder- of ouderkindhuizen kan Toeslag Kind bij Moederkindhuis worden aangevraagd. Dit product betreft het verblijf, de verzorging en begeleiding van het kind (of meerdere kinderen) bij de ouder op de kamer.

In Centraal Gelderland is de afspraak gemaakt dat productcode 44A29 of 44A30 in combinatie met de toeslag Moederkindhuis 44T01 wordt ingezet.

Productcode:	Product:	Intensiteit:
44A29	Verblijf Groep Middel Begeleidingsintensiteit	<ul style="list-style-type: none"> •Cliënten die een middel professionele begeleidingsintensiteit vragen c.q. nodig hebben (gem. 0,7 fte begeleiding op de groep per cliënt). •Zo veel als mogelijk 7 etmalen per week toewijzen, verlofetmalen in principe vergoeden (tot max. 36 dagen per jaar), tenzij anders overeengekomen met de aanbieder. •Correspondeert met voorheen 24-uurs behandelgroep, Beschermd wonen 5GGZ en 6GGZ en in uitzonderingssituaties met logeerhuis (in overleg).
44A30	Verblijf Groep Middel-Zware Begeleidingsintensiteit	<ul style="list-style-type: none"> •Cliënten die een middel-zware professionele begeleidingsintensiteit vragen c.q. nodig hebben (gem. 0,8 fte begeleiding op de groep per cliënt). •Zo veel als mogelijk 7 etmalen per week toewijzen, verlofetmalen in principe vergoeden (tot max. 36 dagen per jaar), tenzij anders overeengekomen met de aanbieder. •Correspondeert met voorheen 24-uurs behandelgroep fasehuis, ZZP 4LVG (wijkgebonden) en Jeugd GGZ verblijfs categorie C.
44T01	Toeslag kind bij Moederkindhuis	Het product betreft het verblijf, de verzorging en begeleiding van het kind, bij de ouder op de kamer. Het betreft dus geen behandeling.

Afschaling

Over het algemeen wordt gestart met code 44A30 in combinatie met de toeslag Moederkindhuis 44T01. Bij zicht op uitstroom en indien nodig, kan er kort ambulante begeleiding worden ingezet als een soort warm overdrachtstraject naar zelfstandig wonen. Er wordt afgeschaald naar een verblijf groep middel begeleidingsintensiteit (44A29) op het moment dat er uitzicht is op uitstroom naar een eigen woning, al dan niet met ambulante begeleiding. Hier worden bij aanvang duidelijke afspraken over gemaakt.

Voor verdere toelichting, zie hoofdstuk 4.

3.2 Op wiens naam komt de beschikking te staan?

Wanneer een moeder wordt aangemeld voor het moeder- of ouderkindhuis dan komt de beschikking op naam van moeder te staan als het vanuit de Jeugdwet wordt gefinancierd. Dit geldt ongeacht de leeftijd van de moeder.

3.3 Woonplaatsbeginsel

De beschikking komt op naam van moeder te staan. Om te bepalen welke gemeente financieel verantwoordelijk is wordt in het kader van het woonplaatsbeginsel gekeken naar de woonplaats van het kind. De woonplaats wordt bij jeugdhulp met verblijf als volgt bepaald:

1. De gemeente waar het kind voorafgaand aan de start van het eerste (aaneengesloten) verblijf stond ingeschreven in de BRP is verantwoordelijk.
2. Kan dat niet worden vastgesteld, dan is de gemeente verantwoordelijk waar de moeder stond ingeschreven in de BRP ten tijde van de geboorte van het kind of de gemeente waar de moeder op dat moment haar briefadres had.
3. Kan ook dat niet worden vastgesteld, dan is de gemeente verantwoordelijk waar het kind werkelijk verblijft op het moment van de hulpvraag. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer een moeder zwanger is als zij in het moederkindhuis wordt geplaatst.

3.4 Aanvragen extra inzet Jeugdzorg voor het kind

De beschikking voor inzet moeder- of ouderkindhuizen komt op naam van moeder te staan. Wanneer extra behandeling of begeleiding nodig is voor het kind dan kan dit op naam van het kind worden aangevraagd. De stapeling zal dan een behandeling of begeleiding product zijn. Geen product Verblijf omdat de verblijfscomponent al wordt vergoed op naam van moeder in combinatie met Toeslag Moederkindhuis. Ook de toeslag komt op naam van moeder te staan.

3.5 Welke gemeente is financieel verantwoordelijk voor de jeugdzorg voor het kind?

Voor het bepalen van de verantwoordelijke gemeente voor de jeugdzorg voor het kind wordt op basis van het woonplaatsbeginsel bij jeugdhulp met verblijf de woonplaats van het kind als volgt bepaald:

1. De gemeente waar het kind voorafgaand aan de start van het eerste (aaneengesloten) verblijf stond ingeschreven in de BRP is verantwoordelijk voor de jeugdhulp aan het kind.
2. Kan dat niet worden vastgesteld, dan is de gemeente verantwoordelijk waar de moeder stond ingeschreven in de BRP ten tijde van de geboorte van het kind of de gemeente waar de moeder op dat moment haar briefadres had.
3. Kan ook dat niet worden vastgesteld, dan is de gemeente verantwoordelijk waar het kind werkelijk verblijft op het moment van de hulpvraag.

Er kunnen verschillende situaties ontstaan. Hieronder worden 2 voorbeelden genoemd om te laten zien hoe de verantwoordelijke gemeente voor de jeugdhulp voor het kind wordt bepaald als hiervoor genoemde stappen worden gevolgd:

Situatie:	Welke gemeente is verantwoordelijk voor de jeugdhulp aan het kind?
Moeder is minderjarig en komt met haar kind in het moeder- of ouderkindhuis	Moeder en kind zijn allebei minderjarig. Gaat het specifiek om de vraag welke gemeente verantwoordelijk is voor de jeugdhulp aan het kind

	van de minderjarige moeder, dan is het uitgangspunt dat de gemeente waar het kind voorafgaand aan de start van het eerste (aaneengesloten) verblijf stond ingeschreven in de BRP verantwoordelijk is voor de jeugdzorg aan het kind.
Moeder is meerderjarig, zij was al zwanger toen ze in het moeder- of ouderkindhuis kwam wonen en bevalt ten tijde van haar verblijf in het moeder- of ouderkindhuis.	Uitgangspunt is dat de gemeente waar het kind voorafgaand aan de start van het eerste (aaneengesloten) verblijf stond ingeschreven in de BRP verantwoordelijk is voor de jeugdzorg aan het kind. Dat kan hier voor het kind niet worden vastgesteld, omdat het kind nog niet geboren was voor plaatsing in het moeder- of ouderkindhuis. In dat geval is de gemeente verantwoordelijk waar de moeder stond ingeschreven in de BRP ten tijde van de geboorte van het kind of de gemeente waar moeder op dat moment haar briefadres had.

3.6 Wlz indicatie

Wanneer er sprake is van een Wlz indicatie dan kan er niet gestapeld worden op naam van moeder. Het verblijfscomponent wordt vergoed vanuit de Wlz. Aanvullend kan een toeslag Moederkindhuis worden aangevraagd. Op naam van het kind kan extra begeleiding of behandeling worden aangevraagd (zie kop 3.4 en 3.5). Bij een Wlz indicatie dient altijd per casus gekeken te worden naar de mogelijke inzet. Bij een Wlz indicatie is het goed om te kijken welke indicatie moeder heeft. Bijvoorbeeld bij VG6 zit al veel begeleiding voor moeder. Die begeleiding zal door komst van het kindje wellicht al iets wijzigen. Hierbij dient gekeken te worden naar de overlap in begeleiding die moeder vanuit de Wlz indicatie krijgt en de begeleiding die nodig is voor het kind.

3.7 Inschrijven in gemeente

Voor de vraag in welke gemeente moeder en kind zich moeten inschrijven, kunnen twee situaties geschetst worden.

Situatie:	Waar inschrijven?
Moeder heeft nog een woning in gemeente van herkomst	Moeder blijft ingeschreven in gemeente van herkomst
Moeder heeft geen woning in gemeente van herkomst	Moeder schrijft zich in de gemeente waar het moeder- of ouderkindhuis gevestigd is in.

Het streven zal altijd zijn dat moeder bij uitstroom weer terugkeert naar gemeente van herkomst. Wanneer moeder geen woning meer heeft in gemeente van herkomst dan wordt moeder bij aanmelding in het moeder- of ouderkindhuis ingeschreven voor sociale huur in de gemeente van herkomst. Wanneer dit in het uiterste geval niet kan dan is het mogelijk om in te schrijven voor sociale huur in een andere regio. Moeder kan in meerdere regio's tegelijkertijd ingeschreven staan. Echter is het alleen binnen één regio mogelijk om urgentie aan te vragen.

3.8 Gebruik aanvullende voorzieningen

Wanneer moeder en kind in aanmerking willen komen voor een VVE indicatie (Voor- en Vroegschoolse Educatie) in gemeente van standplaats moeder- of ouderkindhuis terwijl de financierende gemeente elders is, moet er een nieuwe indicatie komen. Die wordt gesteld door het consultatiebureau van de woonplaats waar het kind op dat moment woont.

Voor SMI (Sociaal Medische Indicatie) werkt dit anders omdat er wordt gekeken naar de leefwereld van het kind. De indicatie wordt gesteld door het consultatiebureau maar de financiering loopt via de bijstand. Er wordt gekeken naar het inkomen van ouder. Willen moeder en kind hier aanspraak op maken dan moeten zij ingeschreven staan in de gemeente waar zij op dat moment verblijven. Op het moment dat zij niet ingeschreven staan in de gemeente waar zij op dat moment (tijdelijk) verblijven dan zal dit aangevraagd moeten worden via de financierende gemeente. Het verschilt het per gemeente hoe zij ermee omgaan en of zij SMI financieren.

4. Toekomstplan en Traject bij uitstroom

Bij aanmelding van moeder in moeder- of ouderkindhuis wordt direct gestart met het maken van een toekomstplan. In dat toekomstplan worden doelen gesteld op de verschillende leefgebieden (financiën, huisvesting, werk en scholing etc). Het toekomstplan is een plan dat opgesteld wordt door moeder zelf. Dit wordt begeleid door zowel de zorgaanbieder als de wijkcoach. In het plan wordt tevens meegenomen wat de vervolgstappen zijn na uitstroom. Gaat moeder terugkeren naar haar eigen woning? Of stroomt ze door naar een ouderkindhuis? Moet er een woning gezocht worden?

Bij instroom in een moeder- of ouderkindhuis wordt moeder ingeschreven voor sociale huur. Ter voorbereiding op zelfstandig wonen, eventueel met ambulante begeleiding. Het streven is altijd dat moeder terugkeert naar gemeente van herkomst dus in die gemeente zal moeder worden ingeschreven voor sociale huur.

4.1 Uitstroom door uithuisplaatsing

Bij een uithuisplaatsing van het kind van een moeder in een moeder- of ouderkindhuis blijft het verblijfscomponent gefinancierd omdat de beschikking op naam van moeder staat. Echter is moeder niet meer op haar plek in het moederkindhuis gezien er geen kind meer aanwezig is. Moeder is dan zelf verantwoordelijk voor het vinden van woonruimte of een verblijfplek in het netwerk. Als er ondersteuning nodig is dan heeft de gemeente van herkomst daarbij een rol. De zorgaanbieder zal ook met de moeder bespreken waar zij heen kan als zij weg gaat uit het moederkindhuis. De verantwoordelijkheid voor het doen van onderzoek naar de benodigde ondersteuning ligt bij de gemeente. De lokale toegang zal een traject opzetten samen met moeder.

Vanuit de Wmo 2015 is er alleen ondersteuning met een verblijfscomponent als het gaat om beschermd wonen of maatschappelijke opvang:

- beschermd wonen: wonen in een accommodatie van een instelling met daarbij behorende toezicht en begeleiding, gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid en participatie, het psychisch en psychosociaal functioneren, stabilisatie van een psychiatrisch ziektebeeld, het voorkomen van verwaarlozing of maatschappelijke overlast of het afwenden van gevaar voor de cliënt of anderen, bestemd voor personen met psychische of psychosociale problemen, die niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving;

- opvang: onderdak en begeleiding voor personen die de thuissituatie hebben verlaten, al dan niet in verband met risico's voor hun veiligheid als gevolg van huiselijk geweld, en niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving.

5. Bijlage: Vraag en antwoord nieuwsbrieven Jeugd

Welke gemeente is verantwoordelijk voor jeugdhulp in een moeder-kindhuis?

Vraag

Een zwangere vrouw woont in gemeente A. Zij wordt tijdens haar zwangerschap in een moeder-kindhuis geplaatst in gemeente B. Tijdens haar verblijf in het moeder-kindhuis wordt haar zontje geboren. Na invoering van het nieuwe woonplaatsbeginsel wordt het verblijf in het moeder-kindhuis voor het kind gefinancierd door gemeente A. Dit hebben de betrokken gemeenten onderling afgesproken naar aanleiding van de handreiking 'Jeugdzorg in of vanuit verblijfsvoorziening moeder' van het Ketenbureau i-Sociaal Domein. Is het juist dat gemeente A verantwoordelijk is voor de jeugdhulp voor het kind, of is gemeente B verantwoordelijk?

Antwoord

In deze situatie is gemeente B verantwoordelijk. Bij jeugdhulp met verblijf is de gemeente verantwoordelijk waar de jeugdige stond ingeschreven in de BRP voorafgaand aan het verblijf. Kan dit niet vastgesteld worden, dan is de gemeente verantwoordelijk waar de moeder stond ingeschreven of haar briefadres had ten tijde van de geboorte van het kind. Is dit niet bekend of is de woonplaats van de jeugdige buiten Nederland maar verblijft de jeugdige in Nederland op het moment van de hulpvraag, dan geldt als woonplaats de gemeente waar de jeugdige werkelijk verblijft op het moment van de hulpvraag.

Het Ketenbureau i-Sociaal Domein heeft eerder handreiking opgesteld waarin verschillende situaties waren opgenomen om te komen tot de verantwoordelijke gemeente als het gaat om jeugdhulp aan een kind of meerdere kinderen van een moeder die geïndiceerd voor verblijfszorg (zoals een moeder-kindhuis). Daarbij werd uitgegaan van de bedoeling van de Wet wijziging woonplaatsbeginsel, onder meer dat de lasten niet voornamelijk drukken op gemeenten waar een moeder-kindhuis is gevestigd. De uitkomsten bij het bepalen van de verantwoordelijke gemeente leidde in sommige gevallen tot een andere verantwoordelijke gemeente dan wanneer de definitie van woonplaats in de Jeugdwet wordt gevolgd.

Naar aanleiding van overleg hierover met onder meer de VNG en het Ketenbureau i-Sociaal Domein waarbij Stimulansz betrokken was, is besloten dat de Handreiking hierover wordt ingetrokken om verwarring te voorkomen. Het woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet is leidend, dat is wettelijk vastgelegd en dient te worden gevolgd. Ook bij verblijf in een moeder-kindhuis kan de verantwoordelijke gemeente worden vastgesteld aan de hand van de definitie van woonplaats in artikel 1.1 van de Jeugdwet. Wij hebben de benodigde informatie opgenomen in onze infokaart over het woonplaatsbeginsel en het schema dat op de laatste pagina staat: https://inzichtsociaaldomein.nl/stimulansz/documenten/Jeugd/Stimulansz_infokaart_jeugd_woonplaatsbeginsel_2022_hr.pdf. Het staat gemeenten vrij om in de praktijk andere afspraken te maken over de financieel verantwoordelijke gemeente.

In de casus was de jeugdige nog niet geboren toen moeder in het moeder-kindhuis werd geplaatst. Dat betekent dat voor jeugdhulp met verblijf niet vastgesteld kan worden waar de jeugdige voorafgaand aan het verblijf stond ingeschreven in de BRP. Kan dat niet worden vastgesteld, dan wordt gekeken naar waar de moeder in de BRP stond ingeschreven ten tijde van de geboorte van de jeugdige. Als moeder ten tijde van de geboorte van haar zoon stond ingeschreven in gemeente B, dan betekent het dat die gemeente verantwoordelijk is op basis van het nieuwe woonplaatsbeginsel. Ondanks dat de bedoeling van de wetwijziging onder meer is geweest dat de lasten niet voornamelijk worden gedragen door gemeenten waar een moeder-kindhuis is gevestigd, kan de uitvoering van het huidige woonplaatsbeginsel er toch toe leiden dat de gemeente waar het moeder-kindhuis is gevestigd verantwoordelijk is voor de jeugdhulp aan de jeugdige.